

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy hóra	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső szénutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KOZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haaßenstein és Voglernál (Wollzeile 9. szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyiteltéri cikkeik

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Eredeti távsürgönyök.

Sz.-Udvarhely, márcz. 25. Tegnap Udvarhely városa Boér Jánost 334 szótöbbséggel, Kassai Ignác baloldallal szemben képviselőjének ismét megválasztotta.

Fogarás, márcz. 25. Fogarásvidéke felső-kerületében 530 szavazattal ügyvéd Benedek Gyula a „Gazetta” szerkesztője Baricz György ellenében követte választott. 1017 szavazatból Baricz 455-öt kapott. Román papok és hivatalnokok iszonyu befolyása alatt 3 napig folyt a választás. Szavazatbizottsági elnök, hírhedt dacoroman Román János közingerültséget szült részrehajlást gyakorolt és utoljára a deák-párti bizottsági tagok ellenvetése daczára a választási jegyzőkönyv kiadását megtagadta, a „Benedek úr” névvel 13 szavazatot nem akarván jóba venni, s ez okból az általános többséget tagadván; mely eljárás ellen a belügyminiszteriumhoz folyamodás intéztetett.

Proximus ardet Ucalegon.

Ha meg is feledkezünk volna róla, eszünkbe juttatná Tisza Lászlónak a „Magyar Polgár” márczius 24-diki számában megjelent cikke: hogy a tordamegyei választás közeledik.

Mindenesetre lenni kell valami rothadt-nak Dániában, máskülönben nem tartaná szükségesnek az erdélyi ellenzék nemsokára hadnagyok nélkül maradó fővezére pár bátorító szót intézni egyik provinciája hadosztályához, Tordamegye ellenzékéhez, a csata előestéjén.

A dörgedelmes hadiparancs kibocsátására b. Bánffy János program-beszéde adott alkalmat.

Báró Bánffy János ugyan nem ellenjelöltje Tiszának, mert ő Tordamegye másik (felső) kerületében candidál a Deák-párt részéről, ámde Tisza László az egyetemes erdélyi ellenzék vezényli, miért ne parancsnokolna egész Tordamegyében is, miután ez azt a hallatlan merényletet készül elkövetni ellene, hogy vele ismét egy deák-párti képviselőt küld a Sándor-utcai palotába, minek aztán az a szomorú következménye leendene, hogy az ő nagy nyomatékú votuma megint megsemmisítették Magyarország törvényhozó testületében.

Ez kétségkívül nagy szerencsétlenség volna, melybe ennek a sokat szenvedett hazának okvetlen bele kellene halnia.

Hanem est modus in rebus, van egy mód, melylyel e csapást ki lehetne kerülni; Tordamegye megmenthetné országgyűlési szavazatát, ha például Tisza Lászlót mentené fel a Pestre meneteltől, s mindkét képviselőjét a Deák-pártból választaná.

Ez az, mit Tisza László nem akar, mitől fél, mi álmait zavarja, következőleg költői tollal megeredni kényszeríti.

Egyenként látom kedveseimet elhullani, maros-vásárhelyi, felső-fejérmegyei hadnagyaim, kik voltak, már elhullottak, és sokan, igen sokan, kik lenni akartak, nem lettek meg; a sorám is elkövetkezhet — gondolja magán —: quid tunc?

Tisza László ugyan nem ezt a quid tunc-ot állítja fel, ő legalább nyilvánosan, nyomtatásban nem saját egyéni, hanem honatyaéhoz illően a közhaza sorsával tépelődik, s egészen ilhett jószellemmel tudatja a világgal: „mikipő meg van győződve, hogy az idő nem meszsze van, midőn neki (a monarchia másik államának) nem szövetségünk talán, de az 1867 XII. törvénycikkben teremtett köztünk (sic) közösüges viszony nagyon is nem lesz szükséges, nem lesz érdekében. És aztán itt áll be igazán a quid tunc? ha e tekintet jelen számításunkból kifeleldjük. A liberalis Magyarországnak az osztrák hadseregbe olvadtt fiai foghatnak-e rablánczot fűzni azok körül, kik e közös ügyek nyügétől szabadulni akarnak?”

Csak erre a T. L. által felvetett kérdésre akarunk pár megjegyzést tenni; a másik quid tunc-ra nézve, melyet mi találtunk felállítani, tán lesz alkalma Madridtól távol

saját csáni kastélyában a „hálátlan haza” felett elmélkedni.

Ily világosan még nem mondta fel a szállást balközépi hazafi a pragmatica sanctionnak, pedig úgy emlékszünk, hogy a balközép elfogadta volt az együttléti, a kölcsönös szövetség szükségességének alapelvét, csak a mióta az a famosa fusio, illetőleg confusio a szélballal létrejött, látta jónak a balközép öszinte meggyőződésből-e vagy csak czélszerűségi szempontból a választások idejére, elsajátítani a tulzók taktikáját és fegyvereit: azokat a hangzatos nagy szavakat. Ezekkel bódították el Királyhágón tul is a legjobb ős magyar népet.

Mi különbség van voltaképpen a „közös ügyek” és a „közösen érdeklő viszonyok” közt, azt meg nem érte a közpolgár, alkalmasint azok sem tudnák megmondani, a kik feltalálták; de ha azt mondjuk az alföldi magyar embernek: te nagy, hatalmas vagy, ha kell fokosoddal, vagy karikással az egész világot meg bírod hódítani, és ígérünk neki teljesen független Magyarországot, az tetszik, az hat.

Ez kell kétségkívül a tordai polgártársaknak is, s ha ezeknek ráadásul még azt is kilátásba helyezzük: hogy az ujonnan felállított független, nagy Magyarországnak Torda lesz a fővárosa; bárba nem régen, a közelebbi országgyűlés alkalmával hazafiúi aggodalmaink önfeláldozó felhevülésében a vasutnak Tordára leendő vezetése ellen agítáltunk, s inkább óhajtottuk volna azt M.-N.-Csánón és Egerbegyven keresztül vive látni — a diadal kétségtelen, megválasztásunk bizonyos!...

De vajjon honnan tudja T. L. oly szám-tani bizonyossággal: „hogy az idő nem meszsze van, midőn a monarchia másik állama a közös ügyek nyügétől szabadulni akarand.” Talán ezt is Bach és Schmerling urak telegraphirozták meg a balközép erdélyi főhadiszállására!...

Leggyöngébb s egyszersmind leglogikátlanabb T. L. azon ellenvetése, melyet az okból tesz a kiegyezés müve ellen, mert a szövetségi okmányban nincs előre gondoskodva azon esetről, midőn „az a nem meszsze levő idő” bekövetkezend, s „a monarchia másik állama” meg fog szökni a közös ügyes kötelekből.

T. L. kétségkívül elég kétoldalú szerződést látott életében, de aligha látott olyat, melyben a két szerződő fél az együttléti idejére kötött szerződés megírásánál, a kölcsönös jogok és kötelezettségek meghatározásánál arra is tekintettel lett volna, mit tehet egyik vagy másik szerződő fél majd akkor, ha a szövetség felbomlik, a szerződés megszűnik, s mindkét fél teljes függetlenségét, saját önhatározási jogát önként érthetőleg ismét visszanyeri.

Az érintett föltevés e szerint inkább csak agyrem, hogy ne mondjuk óhajts, mint komoly aggodalom.

De tán elég is lesz ezuttal ennyi.

Különben nem akartuk magunkat báró Bánffy János védőivé feltolni; a tisztelt báró egymaga megfelelően a többi tételekre, ha szükségesnek látandja.

Magára a dolog lényegére legsattanósabb felelet leend, ha Tordamegye minden higgadt gondolkozású deák-párti választója egytől egyig, kivétel nélkül, megjelenend a szavazó veder előtt, s jelöltjét t. Kasza Dánielt győzelemre juttatandja.

Az 1869—72-ki magyar országgyűlésre megválasztott képviselők.

A Királyhágón innen: **Deák-pártiak:** Gróf Wass Samu Dobokamegyében, Szöcs Sándor Vizaknán, Horváth János Felső-Fejérmegyében, Lázár Dénes és Antalfi Károly Csikszékben, Kendeffi Árpád Hunyadmegyében. **Ur-házy György Közép-Szolnokmegyében, Ketheli József Dobokamegyében; Flu-ger Károly és Lang Gusztáv Besz-tercevidék és város, Drottelef Tamás és Simonis Ferenc Ujgyházföldök.**

A Királyhágón tul: **Deák-pártiak:** Deák Ferencz (1230 szavazattal Ujházy 214 szavazata ellenében) és Wahrmann Mór Pesten, Királyi Pál, Sümeghy

Ferencz Molnár Pál Zalamegye, Bogdán Vincze, Dániel Pál és Rónai Lajos Torontál-megye, Szepesi Gyula Borsodm., Hertelendy Kálmán Veszprém., Hoffman Pál Sopronm., Jurka Dániel Mármarosm., Stratimirovics György Nagy-Beeskereken, Ihsász Rudolf Sopronban, Dapsi Vilmos Rimaszombaton, Wodianer Béla Tordamegyében, Erkövi Adolf Csanágmegyében, hg. Eszterházy Pál, Halmosy Endre, Úrményi Miksa Sopronmegyében, István Torontálm., Szontagh Pál, Latinák Rudolf, Szentiványi Károly, Török Sándor Gömörön, b. Vay Béla, Orosz Mihály Borsodm., Mihályi Péter Mármarosm., Ciotta János Fiume.

Balközépiek: Gaál Endre, Thassy Miklós és Nagy Károly Zalam., Miletics Szvetozár, Grujeszku, Prik és Huszár Imre Torontálm., Szontagh Pál Csanádm., Szluga Benő Tolnam., Ivánka Imre Csongrádmegye, Szaplanczay József, Várad Gábor Mármaros-megye, Dobsa Lajos Makón, Varga Károly, Mukics Ernő Szabadkán, Kun János és Mocsáry Lajos Miskolczon, Koós József Tordamegyében, Hevessy Bertalan Gömörm., Fodor Pál Baranyam., Prónay József Borsod-megyében.

Szélsőbal: Deáky Lajos Zilahon.

Megválasztott összesen 354, és pedig **deák-párti: 210, baloldali: 103, szélső-baloldali: 41.**

Pest, márcz. 24. 1869.

(r. l.) A tegnapi és mai nap eseményeit, tudniillik az itteni választások eredményét táviratilag tudattam.

Ha várakozásaink e tekintetben nem teljesültek, csak a szavazat-különbség szám-arányára kell nézünk, hogy meggyőződést szerezzünk magunknak az iránt, miszerint ily szembeállítások eke-különbség mellett, mielő különösen a józsefvárosi (43) és terézvárosi (26) volt, teljes biztossággal prognosztizáltam, azaz határozottan megmondani előre: melyik párt lesz a nyertes vagy vesztes, a szó szoros értelmében lehetetlenség.

Gyakran az utolsó perczek, helyesebben az azok alatt egyik vagy másik fél részéről felhasznált kortes fogások döntenek.

Igy például a Terézvárosban és különösen az izraeliták soraiban azon hir terjesztetett el, mikép ha Göröve kisebbségben marad a választásnál, egyszersmind a miniszteriumból is kilép, mely esetben helyét minden bizonynal Wahrmann Mór foglalandja el.

Wahrmann tudvalevőleg szintén izraelita, lehet e tehát csodálni, ha e kortes-fogás hatott a zsidókra, kik nagyon bizelgőnek tartanak? Hiuságukra nézve, ha hitorszokunk ulne a miniszteriumban, mi végből — miután elhittették velők a dolgot — nagy számmal szegődtek a Jókai-párthoz, mert csak ezáltal remélték s remélik elérni célukat, hogy tudniillik Wahrmann a miniszteriumba jussón.

A város négy választó-kerületében nem tételt óvás a vesztes párt részéről, csak az ötödikben, ugymint a Terézvárosban, melyben a Göröve-rész arra alapította tiltakozását, hogy híveinek nagyon megnehezítette éjen át az ellenfél, a szavazó terembe való bejutását; — hogy ebben a Jókai-párt emberei fegyveresen jelentek meg, — végre hogy a szavazás befejezése ma déli 12 órára tüzetett ki, — holott még több szavazó nem fordult meg a szavazatszedő bizottmány előtt, — és a mibe beleegyezni a Göröve-választmány elnöke nem volt feljogosítva.

A választás a Lipótvárosban alig fél órát vón igénybe; — a belvárosban délután 5-, a Ferencz-városban esti 6-, a Józsefvárosban szintén esti 9-, végre a Terézvárosban ma déli 1/2 12 óráig folyt a szavazás. Ez utóbbi kerületben tehát leghosszabban, azaz: csaknem 28 óra folyásáig tartott.

Mindamellett, hogy körülbelül 9—10,000 választó volt talpon és kivülök legalább is 40—60,000 járt kélt az utcákon éjjel-nappal, a közösen sehol sem háborítottat meg, s a városi főkapitány csak egy ízben kényszerült katonaságot alkalmazni ma délelőtt, midőn Jókai emberei a szavazásra menő Göröve hívek útját elállták. Ekkor is azonban csak lépve vonult keresztül a tömegben egy szakasz dragonyos, mely elöl a sokaság szépen eloszlott s a rend csakhamar helyre lón állt.

Ez mindenesetre dicsegetésre válik a lakoságnak.

Eddig tudva van összesen 329 választás. Ezekből 186 jobboldali, 143 baloldali.

Miután azonban 4 kerületben kettős választás történt a baloldal részéről, e pillanatig megválasztott 325 képviselő, kik közül deák-párti 186, baloldali 139.

E szerint a jobboldal többsége eddig: 47. Épen most hallom, hogy Bészörményi László, a ki évek óta keblében hordozá a halált, mert gyógyíthatlan tüdővészben szenvedett, ma déli 1 órakor kiadta lelkét, s jobb életre szenderült át.

Lapszemle.

A „Sächs. Volksblatt” legutóbbi száma „A Királyföld területi épségének kérdéséről” értekezik. Nem látja idejét e tárgy tüzetes megvitatásának; hanem az ó-szászok faggatásaira mégis szükségesnek vél egyetmást elmondani.

El kell készülnie lenni arra — ugymond — hogy a királyföldi törvényhatóságok szerkezete is mélyen beható változtatásokon fog átmenni, ezt a magyar államviszonyokat ismerők nem tagadhatják.

A magyar municipiumok szilárdul ragaszkodnak tisztviselőik szabad választási jogához, ezt teendik a szászok is. A magyar municipiumok el fogják ismerni annak szükségét, hogy tisztviselőiket önmaguknak kell fizetni; mit teendek e részben a szászok, kik a legutóbbi időben megszokták azt, hogy választott tisztviselőik is az állampénztárból húzzák fizetésüket. E kérdés megoldása nagyon egyszerű leend. A kisebb székek, sőt a közepek egy része sem birandja meg ama kiadásokat, igyekezni fognak tehát valamely szász város körül tömörülni. Ime egyik belső indoka a területi változásnak, mely a jövőben létesülni fog, az „ifju szászok” közreműködése nélkül is.

A magas miniszterium e napokban rendelte el Talmács és Szelistye fuszékeknek Szebenzzébe való bekebelezését; ez ideiglenes rendelkezést teljesen igazolva azok földirati fekvése és a viszonyok, melyekben a két fuszék Szebenhez eddigelő is állott; ez tehát a Királyföld terület-épségi kérdésére nem vonatkozik.

Lehet, hogy egykor e területi kérdés is zörgetni fog a törvényhozás ajtaján; mert ha Magyarország megéjt a czélszerűbb közigazgatás tekintetéből ki kellend kerekíteni, annál szükségesebb az új felosztás az erdélyi megyéket illetőleg. Gondoljunk csak az egész országgrészen szalagként átvonuló Doboka, Kolozs- és Tordamegyékre s mindenekfelett az apró parcelláival a Királyföldbe anynyi helyen beszögellő Felső-Fehérmegyére.

A közkormányzatot pontosan szabályozó, rendező kormánygnak meg kell szüntetni az ily viszássz állapott. Doboka, Kolozs- és Tordamegyéket talán egy is lehetne kikerekíteni, ha közepén két felé osztatnának; de F.-Fehérmegyének a Királyföldbe benyuló ékeit ehez kellehe csatolni, miáltal a szász törvényhatóságok területe is megváltoznék.

Különben, meglehet, e kérdés még sokáig nem fog szönyegre kerülni. A magyar megyék a szászoknál nem kevesebb buzgalommal őrzik autonómiajukat, területi épségüket, s a kormány aligha hozzá lát e kérdés megoldásához, mig annak szükségét magok a törvényhatóságok is be nem látják. De a mikor ez úgy kerülend szönyegre, a szászok tudni fogják mit kell cselekedniök. A nép az újabb időben már tapasztalatokat tett az ily kikerekítések körül. Az ó-szászoktól sincs mit tartani, e részben épen vezetőiknek meg van a kezök kötve, miután 1864-ben aláírták ama tervezetet, mely szerint Felső-Fehérmegyének a Királyföldbe kell vala kebelezetnie s a szász törvényhatóságok határait is meg akarák változtatni a gyorsabb közigazgatás szempontjából.

Azonban, a „Sächs. Volksbl.” véleménye szerint, e terület kikerekítési kérdést még korai lenne az „ifju szászok” programjába felvenni.

A „Sieb. Blätt.” a „Sieb. d. Wbltt.” férfainak azon gyanúsítására felna, mintha az ifju szászok vezérférfiai feladták volna a szász népu államjogi állását, s napszámások valának egy oly állam megalapításánál, melyben ez ideig több az egység és kormányhatalom, mint a szabadság.

Nincs-e meg a teljes véleményszabadság szóval e irásban? — Kérdi a „Sieb. Blätt.” — Nem használják-e az ó-szászok e szabadságot oly módon, hogy még a legalkotmányosabb kormány túrelmét is kemény próbára teszik? Nem húz-e a dualismussal nem rokonszenvező ág, luth. superiutendens magyar kir. államdatot? Nem napszámoskodik-e ép a magyar állam szolgálatában az a Rannicher, kit a polgári erények mintaképüll emlegetnek? Nemde a „Sieb. d. Wbltt.” szítja a viszályt és egyenetlenség magvait.

Az ó-szászokra a történet mond itéletet. A városi tanácsok körében nagyra nőtt szász bureau-

cratia folytonos gyámokodás alatt tartja az ugynevezett népképviselőtestületeket, mi a hivatalok öröklésére és számtalan visszaélésre szolgált alkalmul. Hát a múlt század végén nem a kormánytól kelle-e menedéket keresni a szász népnek, saját hivatalnokainak igaztalan eljárásai ellenében? Nem szólanak-e ugyanezen visszaélésekről a szabálypontok, kitüntetve, hogy a burocrata gazdálkodás csupa látászatá tévé a hajdani szász alkotmányt? A népnek a kormány gyámokosága alá kelle magát adnia, csak hogy saját hivatalnokai nyomása alól menekülhessen. Ezekkel szemben vajmi keveset nyom az azon szász hivatalnok székfoglaló beszéde, ki 1817-azon sok szépet mondhatott, de hogy tettei megfeleletek-e szavainak, ennek bebizonyításával a „Sieb. d. Wbltt“ adós maradt.

A „Teleg.“ kölcsönös türelemre inti a román pártokat, fontolják meg, hogy czéljuk csak ugyanazon egy lehet, csupán az útra és eszközre térhetnek el egymástól. Rámutat a „Teleg.“ az egykor hatalmas Lengyelországra, mely király az egykor hatalmas Magyarország, s arra emlekezett, hogy két évtized után egy ország gyászolta meg azon férfit (Széchenyi), kinck szavát egykor hallani sem akarák.

A „Sieb. d. Wbltt“ jó tanácsokat osztogat a szászoknak: ne válaszanak olyant, ki másokat káromol, ne olyant, ki a szász nemzetet a megvételés saakmányánl dobja oda.

Választási mozgalmak.

Abrudbánya, márcz. 22. 1869. — Tekintetes szerkesztő ur! Midőn hazánk minden egyes választókerületében az országos képviselői választások folynak, nem mulasztom el, hogy e bányaváros követjelöltjét, köztisztelőben álló helyi birtokos és megyei törvényszéki ülnök Árkosy Károly felléptetéséről a tekt. szerkesztő urat ne értesítem. Követjelöltünk ugyan maga nem lépett sikra, de fellépette és kijelölte ötet e város közvéleménye, mert politikai hitvallása Deák-párti, ennél fogva megválasztása bizonyos. A választási határnap még nincs kitűzve. Egy választó.

Olosó vasutak.

„E napokban a mérnök-egylet egyetemes szakgyűlésén azon kérdés került szőnyegre, hogy hazánkban a másodrendű vagyis helyi érdekű vasutakra nézve mily rendszert kellene elfogadni. Meiszner Sándor, ki e tárgy felett értekezett, a különféle rendszereket vizsgálta alá vonván, a keskeny vágányú vasutakat — a skót rendszer szerinti — czélszerűtlennel találta; ellenben a francia departementális vasutak rendszerét ajánlotta. Ezen rendszer elfogadása mellett különösen a megyéknek és földbirtokosoknak kellene a létesítés kezdeményezését megragadniok, mivel a vasutak előnyeiket leginkább ők élveznék.

Igaz, hogy a megyék és földbirtokosok most alig rendelkeznek az ilyen helyi érdekű vasutak

létesítésére szükséges tőkével; de hitelviszonyaink öröndetes fejlődése mellett remélhető, hogy a földbirtokra előnyös feltételek mellett lehetend a szükséges tőkét kölcsön útján és törlesztés mellett megszerezni.

Egyébiránt az ilyen vasutak építése igen kevésbe kerülne, kevesebbe mint a jó országutak, melyeknek mérföldje átlagosan 84,000 frba kerül Magyarországon, vagy mint a kongó-téglautak, melyek Somogyban 120—130 ezer frba kerültek.

Értekező építé az államvasutársulat vonalából a Tólmegyeri állomásonl kiágazó s a Nagy-Surányi czukorgyárhoz vezető 1 1/2 mérföld hosszú szárnyvasutat, melynek összes előállítási költségei, igaz, hogy igen kedvező körülmények közt, de csak is 62,000 forintba kerültek, vagyis mérföldje csak 50,000 frba.

Igaz, hogy e vasut rendkívül kedvező körülmények közt jött létre, és másutt kevésbé kedvező körülmények közt a költségek nagyobbak lennének. Azonban semmi esetre sem oly magasak, hogy azokat egyes vidékek földbirtokosainak előteremteni ne sikerülne.

Ezen credmény, melyre a mérnök-egyletben tartott tanácskozások vezettek, tehát teljesen igazolta azon nézetet, melyet mi is helyesnek tartottunk, hogy t. i. a keskeny vágányú vasutak rendszere nálunk nem czélszerű.

Ezzel tehát a keskeny vágányú vasutak agyon vannak szavazva. De kérdés támad, vajjon nem lehetne e helyi érdekű vasutainknál Lamarjat ur rendszerének elvét (a mozdony surlódásának nagyobbítását) czélszerűen alkalmazni?

Egy másik kérdés továbbá a vállalkozásra vonatkozik. Nem tartjuk kívánatosnak, hogy a helyi érdekű vasutak nagy (leginkább külföldi tőke-pénzesekből álló) vállalkozók, illetőleg társulatok kezébe kerüljenek; hanem óhajtandónak véljük, hogy a helyi vasutak az illető vidék tulajdonai legyenek. Kérdés tehát, mi módon lehetne az egyes vidékek öntevékenységet és vállalkozási szellemét kellőleg felkeltetni, és mily eszközökkel lehetne őket a szükséges tőke, vagy helyesebben a szükséges hitel birtokába juttatni? „Any. Erd.“

Iskola-ügy Amerikában.

Régen bámuljuk és irigyeljük, mint gondoskodnak Amerikában az iskolákról. A nagy észak-amerikai Uniónak fiatalabb államai közül alig van egy is, mely gyorsabb fejlődésnek indult volna, mint a Mississippi folyam forrásvidékeit magába ölelő Minnesota. A kitűnő talaj és a kedvező éghajli viszonyok, az utolsó években ezernyi mezőgazdát csábítottak ide a keleti államokból égy mint Európából, és a népeség, mely 1860 ik évben még csak 162,000 lakost számlált, tavaly már majdnem egy fél millióra emelkedett. Minthogy a föld terményeinek kivételre alig van az Unióban egy állam is, mely kedvezőbb fekvéssel bírna, mint Minnesota, melynek kelet felé a nagy tavak, délfelé a Mississippi és mellékfolyói állnak rendelkezésre,

Sodoma és Gomorha kigyógyultak volna büntetés mórorkból, ha ezt a tájat mutatja meg nekik az Ur haragos angyala, fenyegetve, hogy ilyené teszi, mint ezek! A temető az első, a mi esztünkbe jut, mikor szemünkbe ölik a szürke kövek elláthatlan sora. Kiegészítik a képet az alacsony köfalak, vagyis inkább fal alakjában rakott kősorok, melyek keresztül kasul vonulnak e néma meszeseségben. Ezeket a „hóra“ pusztító dűhe ellen szedték föl a lakosok, hogy ki ne emelje a kerékvágásból az arra menő kocsikat, földre ne terítse a gyalog vándorokat, hóba ne temesse az országutakat, és ki ne irtsa vetéseiket. Vetéseiket? minő vetések ezek! Itt-ott, jó mélyen a völgyben ki van kerekítve egy-egy tojás alakú, alig néhány ölnyi tér, melyet izzasztó kapavágásokkal sikerült barázdákra hasítani, s a vörös fövényből álló „tereményebb“ talajjal megtölteni. Köröskörül fél öl magasságú köfal van fölhorvda, s ott ellehet jó szerencsés időjárásban egy kis burgonya vagy hüvelyes vetemény. Nagy úr az a szántóföld, a melynek közelében egy kis töcsa képződött, mely a sziklából olykor kiszivárgó fukar nedvet magába gyűjti. De ezek a nyomorult ózok is, hol az ember mint Izmael csügg anyja száraz emlőin, mind ritkábban tűnedeznek fel, az erdőszeg pedig olyan kezd lenni, mint egy fiatal országnál meddő álla, mely csak hozantásból ver ki itt-ott egy-egy vékony hajszálát. A sziklák szürke csoportjai mind szomorubb és rémesebb alakokat öltének; még a vörhenyes moh sem fedt, fűröl pedig itt még a messze repülő madarak sem tudának beszélni. Minő csodalény az ember, hogy sokféle igényeivel ilyen vidéken is meg tud élni. Pedig azon emberek, a kik itt laknak, nem mutatnak valami rendkívüli vonást, hanem egykedvűek, tompán bámszkodó tekintetűek. Szeretik ezt a földet, és vannak, kik a katonasághoz kerülvén, e sziklahon uáni vágnyukban meghaltak. A hazaszeretet nem erény, nem is kötelesség, hanem — természet.

De hagyjuk e kopár látványt, és siessünk jobban, mint az ügöző krajnai lovak, melyek a kocsit húzzák. Hiszen már a kép maga is változik. Egy-egy olajir tűnik fel az uton, a kövel kerített kis szántóföldek ismét sürűbben mutatkoznak, és most, egy fordultnál, valami újat látunk, nagy

nagyon természetes, hogy a kereskedés és ipar sem maradhatott hátra a fejlődő mezőgazdaságtól. De a természettől nyert közlekedési utak mellett rövid időn még mások is megnyitáltak. Egy jelentékeny vasuti hálózat vétetett munkába, s jelenleg e vasutak a Mississippi partján fekvő fővárostól, St. Paultól már minden irányban elágaznak. Az állam kormányzója, Marschal W. R. ur, jan. 7-én érdekes jelentést terjesztett az állam törvényhozó testülete elé, mely jelentés méltó megelégedéssel szól az ifjú állam felvirágzásáról. A gazdag statisztikai anyaghalmból csak az iskolai ügyre vonatkozó adatokat emeljük ki, hogy megmutassuk mikép gondoskodnak Amerika távol nyugatában a növekvő nemzedékek anyagi és szellemi jólétéről. Mintán a jelentés megériintette, hogy az iskolai kerületek száma 2353 ra, az iskolát látogató gyermekeké 81,696 ra, a tanítók száma 3267-re, az államban levő iskolák épületeinek értéke 1.091,559 dollárra (azaz mintegy 2.200,000 frba), s csupán az 1868. évben épült iskoláké 288,687 dollárra rug, a jelentés tovább így hangzik: „Az iskolai jóságok eladásából a múlt évben, 76,910 hold után, 464,840 dollárt vettünk be, mely összeg a volt iskolai alaphoz csatolva e dícső alapot 2.077,082 dollárra emeli. Az államjóságok bizományosa azt állítja, hogy az iskolák részére ajándékozott föld 3 000,000 holdat fog tenni, ha egészen fel lesz mérve. Az év végéig alig adatott el több mint egy tízedrés, t. i. 322,101 hold. Ha most leszámítjuk a netaláni rossz földeket az állam északi részében, e földekből az iskolai alap tizenhat milliányi óriás összeget fog bevenni.“ Mily nagyszerű örökségben részesülnek a Minnesota állam gyermekei! „Ö. Ö.“

M.-Bánd, február 23. 1869. *)

E lapok 18 dik számában egy czikk jelent meg H. D. birtokos ur neve alatt, melyben a M.-Bánd községében tartatni szokott heti vásárok napjának szombatról a hét valamelyik más napjára áteserelése van ajánlva, az ott felsorolt indokoknál fogva. — Említett czikk megjelenése által, többféle vélekedésekre adott alkalmat helységünkben. Vannak, kik annak valódi czélját megérve, osztják a cikkben foglalt nézeteket; míg mások, — s ez, fájdalom, még eddig a nagyobb rész — meghódolva a közöttünk nyiban divatozó gyanúsítgatásoknak, azon meggyőződésben élnek, hogy a czikk egyedüli tendenciája: a községben lakó izraeliták érdekének előmozdítása. — Sajnálni lehet valóban, hogy közöttünk — értem mindig M.-Bánd községét — bármint előre való eszme pendüljön meg, az azonnal játékvá tétetik a mindennemű gyanúsításból eredő szenvedélyes személyeskedéseknek, többnyire áldoztatá a magán érdekeknek, a közjó rovására!

Senki sincs tisztában meggyőződve a felől, hogy t. H. D. urat azon czikk írására egyedül a

*) Tárgyalmasz miatt késétt.

Szerk.

és szépet, a mire derül a szem és nagyot dobban a szív: a hegyarok előttünk tágulnak, s szétnyulva ölelik a tengert, a magyar tengert!

Ha nem lettek volna oly nagyok, észre sem vesztük e szivreható nagy képtől annak kisebb disztiményeit: a magas árboczu hajókat. Hadihajók ezek, pánczélos fregatte-ok, sárga kéményekkel; ágyunaszádok, nagy felszerelésű Lloyd gözösök és számtalan kisebb bárkák, mind lobogtatva a zászlókat a csendes déli levegőben. Csak most halljuk az éljen zajt, melylyel a város népe a messze előttünk robogó királyi kocsit üdvözli. Mire oda értünk, a fogadatlásnak vége; már nem látjuk a szertartási részt, de megfigyelhetjük az ünnepi hangulatnak még világosabb jeleit. Egy, csupa babérágakkal fűdött diadalkapun megyünk át, hol az első zászlót látjuk kitűzve; magyar zászlók, a magyar korona czimerével! A kicsi házak, melyekből a külváros áll, kevés kék-sárga piros fumei lobogón kívül csak magyar zászlókat lobogtatnak. A királyi lakhoz vezető uton magas árboczokon az ország minden megyéjének és hatóságának czimere látható. A királyi lakul kiszemelt „Europe“ fogadó előtti nagy téren szibong és tódul a nép, de a tolongásban is engedve a rendezők felszólításának. Értelmes, udvarias, lelkes és művelt nép ez; beszéde tulnyomólag olasz; németül a legműveltebbek, horvátul a falubeliek egy része beszél.

Általában a város előbbkelő lakói, bár a kereskedelem az utóbbi években itt nagyon hanyatlott, gazdagok és fényűzők. Ha miniszter-elnökünket valaki fiúmei lakásán meglátogatja, elámulva találja magát egy angol lord kényelmes fényűzésű termeiben.

Eg a tenger! soha sem képzelt, leirhatatlan látvány kápráztatja szemünket. Ott a kikötő egyik végében, délből látjuk ugyan már a két emeletes testű „Ansztriát“, a „Lloyd“ ez óriási gözösöt, s mellette két nagy társát, a „Saturnus“-t és „Ameriká“-t; látjuk mellette és körülötte a sok kisebb bárkát; a sok száz árboczu vitorlakételeikkel és begöngyölt vitorláikkal; de hogy mindezt tüzzel látjuk az égbe rajzolva, arról nem volt sejtelmünk. Valami tündér-hajónak képzeljük azt a nagy, de ideális körvonalú testet, melynek minden egyes ré-

község és népisoklánk javának előmozdítása vezette, mint magam. És senkinek sem fáj inkább, mint nekem az, hogy a czikk némely helyeken, indokolatlan és elhírtelenkedett véleményeket ébresztett föl. Nem áll hatalmamban, hogy a vakok szemök világát felnyissam, de mivel a fennforgó ügy a kezdet nehézségeivel küzdő községi népisoklánkat nagyon közölről érdekli: nem tehetem, hogy azokhoz, kik talán rám is hallgatni akarnak, pár őszinte szót ne intézzek ez ügyben.

Az eddigiekből érhető, hogy a heti vásárok napjának megváltoztatását magam is pártolom és pedig — egyenesen kimondom — nem csupán azért, hogy községünk és népisoklánk a H. D. ur czikkében számokkal kimutatott haszonbéri többletet megnyerje; nem is egyenesen azért — jóllehet ez mindenesetre tekintete veendő körülmény, — hogy a községben lakó izraeliták előtt tér nyíljk a spekulációra; hanem főleg azért is, hogy piacunk a Mezőségi közelebb eső vidékének gabonapiacává váljk a helységünkben a vidék pénzforgalma központosítottván emelkedjünk.

Miként leend elérve ez: alább mondom meg. Mindenekelőtt lássuk: mi voltaképen az a szombati heti vásár ez idő szerint minálunk!

Jelenben piacunkon a juhna, sertésnek, baromnak és gabonának van némi kelete! Kijön sárhelyről egy-két mézárós, megvásárol pár marhát, vagy disznót; törtenik — néptüknél még mindig inkább divatozó szokás szerint — néhány cserevásár; elkel néhány juh sat. Legjelentékenyebbek, igen természetesen, gabonapiacunknak kellene lenni, minthogy ez a főczikk, miből a mezőségi pénczerik. Ugye mi gabona fordul meg bentként piacunkon? Legfennebb 3—400 veka, mert a nép ninesen ide tanulva — vevők hiánya miatt. A fennebbi mennyiséget is Baruch vásároltatja be egyik, vagy másik ide küldött biztosa által, általa megszabott áron, nem levén versenyző társa. S még szerencse mikor így történik a dolog; mert az sem ritka eset, hogy kénytelen visszavinni gabonáját az illető, vagy potom áron oda dobt valamelyik prédára leső prociizernek. Másként fordulna a dolog, kétségkívül, mindjárt, mihelyt a helyben lakó izraeliták nem lennének kizárva a szombaton által az adásvéreből. Mert nem kétlem, hogy azonnal itt helyben gabonát állítatnék fel; szaporodnának a vevők, emelkednék a vetély s piacunk gabonapiacává válnék a Mezőségi közeli eső vidékének.

De nemcsak s nem is épen az izraeliták befolyhatásért kellene okvetlenül megváltoztatni a heti vásár napját, hanem főképen gabonapiacunk érdekeért. Ha a szombaton mellett maradtunk: a mező bándi gabonapiac késsore lesz azzá, a mi vé már régen kell vala lennie. Általában a heti vásároknak nálunk legtöbb előnyt, minden tekintetben, a szered a nap ígér — sokkal többet, mint a szombat. Tudva van ugyanis, hogy a Mezőségről gabonát szállítók szeredán szoktak helységünkben keresztül vonulni. Bánd különben is stationális hely

sze tűzgyöngyosorok által van kiemelve. Különösen gyönyörű a „tackelago“, a szertenyülő vitorlázat, az árboczok s azoknak magasban kiterjeszkedő rudjai, mind száz meg száz tűzgolyóval megrakva, melyek ily magasságból a gyöngynél nem nagyobbak. Ezekből áll a hajó egész óriási képe, még óriásibb téve a homály és megkettőztetve az Adria csendesen rezgő hullálmái által.

Egy-egy piros, fehér és zöld lámpából álló candelaber a rezgő illatörben lenyulva, olyant mutat, mintha nemzeti zászlót látnánk lobogni a víz alatt. A partról katonai zene, a galagantéről (uszó tribüne) halk olasz ének hangzik. Egyszerre közelebb jön ismét az „éljen!“ zaj; a távolból, hol ő Felsége hadihajói eddig némán és sötétben horgonyoztak, ágyulövés dördül. Most egy percz alatt nappá válik az éj. „Hurrah!“ harsog a hadihajókról és ágyunaszádokról, s minden hajó bengali tűzek vakító himezésével tűnik elő a sötétből. A móló csúcsáról, a hajókról ide s tova sersistergő rüppentyük ostromolják az eget; szines tűzcsokrok hullanak alá, tűzgyök ropogva pukkannak szét, egyik hajó a másiknak küldi a hosszu ivt tűzvonalakait, minden csolnak egy-egy bengali lánggal világít be a mély hullámokba, éljen zaj és ujjongás köszönti a ragyogó látványt, s a szivek erősebben hullámanak, mint a népes Adria. Leirhatlan e látvány pompája; azt csak sejténie és képzeletéhez képest magából kell előteremtenie annak, ki tanuja nem lehetett.

Egy másik csendes csolnak is ment el melletttem; három szivarozó ur volt benne; egy faklya közeledő tűzénél fölismertem kettőt közülök: Andrassy és Festicics minisztereket. De ugyan e perczben a közel „galagante“-ben is fölismerték őket; abbahagyták az éneket s „Éljen Andrassy! éljen a haza!“ olaszos ejtéssel kiáltásokkal üdvözlelk. Oda iparkodott most minden csolnak, s „Viva Andrassy!“ éljen kiáltásokkal járultak a szivélyes üdvözlethez.

Azallat a mólón és a hadihajókon egyre tartott a tűzijáték és rüppentyű lövés, míg 10 óra után csendesen kezdett hullani az eddig bölcsezen tartózkodó eső. Úrtul a kikötő, ürültek nem sokára az utozók is.

TÁRCZA.

A király Fiumében.

Este 11 órakor indult az udvari vonat Zágrábról Szt. Péter felé. A búcsuzás méltó volt a fogadatláshoz: szives és benső; s ha minden ünnepegyességet mellőztetni kívánt is a magas vendég, az érzelmek őszinte és egyszerű nyilvánulását, az összesereglettek lelkesült éljenzéseit sem nem tudta, sem nem akarta megakadályozni.

Midőn Szt. Péteren az alvókat fölkellették, nagy sürgés-forgás uralkodott az indóházban. A fogadatlás nem annyira formális, mint realis volt; dús reggeli várta a jötteket, s az előrekéldött udvari cselédség sietett üdíteni a fáradtakat, teljesen magukhoz téríteni az álmosokat, és kárpótolni az álomtalanokat. Ő Felsége a miniszterekkel reggelizett, aztán a közeli templomban meghallgatá a vasárnapi misét. A kisérletnek addig elég dolga volt a kocsik rendezésével, melyek künn az indóház előtt, a nagy piacon várták az érkezőket. Állott pedig a kocsik végtelennek látszó raja részint 4 lovas utazó hintókból, részint két lovas nagy postakocsikból, a szolgaszemélyzet számára. Sokáig tartott, míg mindenki elhelyezkedett, mert tudva volt, hogy a mai napra a környéken található minden ló és „lóféle“ ide van rendezve, s a ki az itt álló kocsik egyikében sem lel helyet, az sokáig ült itt Szt. Péterben, ha nem tetszik neki jobban — a vasuton visszamenni.

Végre 6 órakor indultunk. Ő Felsége elől, s aztán változhatlan sorban a többi kocsi; mert az út keskeny s nem lehet senkit megelőzni.

A vidék, melyen jártunk, eleinte ha barátságosnak nem is, de regényesnek mondható. Mély völgy szelén kanyarodik az út, szédítőbb meredeken, mint gyakran a vasuti gátak keskeny sinszalagja. A sziklavidek kopárságát itt-ott kiálló ritka növényű berkek és az éjjeli havazás fehér leple takarta el. Hanem lassan eltűntek ezek is, és nem sokára benne voltunk nyakig az ugynevezett sziklatenger szürke egyformaságában.

jeven, természetes, hogy itt, legalább egy évtizedre, megállanak. És miért ne adnák el itt helyett szállítmányait, ha mindjárt pár krajczárral olcsóbban is, ha eladhatják, míg másfelől a vevőre nézve is meg lenne az az előny, hogy következő nap itten bevásárolt gabona szállítmányát a vásárhelyi piacon elárulhatván, egy 24 óra alatt pénzben fordíthatna egyet. Nagy előny lenne ez, kétségkívül, a községre, nagy könnyítés a vidékre és éppen semmi hátrány Vásárhelyre nézve, minthogy az itt eladott s megvásárolt gabona csak ugy is Vásárhelyre foly be. Magára ez egyetlen körülmény megmérhetlen fontossága ok arra nézve, hogy a szombatnap szeredával cseréltessek fel. S hát még ha ide veszzük azt, hogy pár év múlva M. Vásárhelyre vasút jön; a mikor a barommal kereskedőnek alkalom lenne adva arra, hogy 48 óra alatt két jelentékeny barom-piacot látogathasson meg egymásután hetenként!

És mikor ezek be fogják következni: kérdem: mennyi haszonbért fogják adni heti vásárainkért? Bizonyára nem hatszáz s nem is ezer forintot, hanem többet.

Eltekintve tehát minden egyétől; szóval sem említve az izraeliták érdekét: csupán a szeredának felsorolt előnyei a szombat felett elég indok arra, hogy a kezdetben önrdekből választott szombattól elálljunk. A ki ennek ellene van: az községünk emelkedésének — s kimondom — községi népiszólóknak sem lehet barátja.

Vas Tamás, ref. pap.

Napi hírek.

Tisztelettel kérjük azon évnyegyedes t. előfizetőinket, kiknek előfizetése a hó végével lejár, méltóztatásuk lapunk megküldése iránt mielőbb rendelkezni, nehogy a pontos megküldésben fenakadás jöjjön közbe.

— Eredeti követjéltől programot közöl a „Herm. Ztg.“ öt sorból áll, de velős. A vége így szól: „Választóimnak 10 évi adómentességet biztosítok.“ Ugyan válaszolunk meg valoból.

— A pénzügyminiszter a vizaknai sóbánya-bivatalnál üresedésbe jött ellenőri állomásra Barabás Norbert sóhivatali irnokot nevezte ki.

— Szerencsés község. Kacsfalvól irják, hogy e hó 9-kén egy borbélye neje 2 gyermeket szült, 10-kén egy másik nő hármát, s 11-kén egy 3 dik négyet hozott világra. A három anya és 9 csecsemő ép és egészséges.

— Városi közgyűlésünk legközelebbi gyűlésén, a piaci templom körüli épületek lebontásán intéző bizottság benyújtotta a szerződést, melynélfogva a Streicher-féle ház a rom. kath. egyháznak átadatik, s az egyház érette a kérdéses épületekből lerontatás végett éret átenged. A szerződést a városi képviselőtestület jóváhagyta, most már a rom. kath. egyház nagygyűlése elé megy, s bizton hisszük, hogy ott is nem soká el lesz látva s püspök ő nmiga elé terjesztve; kilátásunk van tehát, hogy piacunk szépítése s műbecsű templomunk lefedésének nagy műve, az illető intézők elismerést érdemlő buzgalma jutalma képen, már az őz folytán kezdetét venni.

— Jövő kedden, márczius 30-kán, Takács Ádám rendezői jutalmán adatni fog: „Hermann gróf, vagy: a nagy ősök nagy utódja.“ Közkezdességű dráma 5 felvonásban. E színésznők, ki többfelől kecsgetető csalogatások mellett is szinbázunk állandó tagja ohajtana maradni, — talán nagyobb pártolatlanság fog most örvendhetni, mint a minöben első jutalomjátékok részessül.

— Necrológ. Csik Mindszenti Adorján Klára, ugy sepsiszéki egyesbíró pávai Vajna Károly, a maga, s neje Gidófalvi Klára s gyermekei: Albert m. királyi apród, Dénes és István s legközelebbi rokonok, Brassóban lakó Vajna János s neje Grosz Sarolta s gyermekei nevökben, a legmelyebb fájdalommal tudatják, pávai Vajna Dénesnek élte 54-dik évében f. hó 8-kán terhes szenvedések után gyászos kimúltát. Béke poraira!

— Hogy a regényesség a mai számító és önző világban sem halt ki egészen, mutatja egy eset, melyről most Nagy-Váradon sokat beszélnek. Egy odaváló fiatal leánykát ugyanis néhány nap előtt megszöktetett egy 17 éves ifjú, ki még távol állott attól, hogy lerázza az iskola porát. Hogy a párnak ne kelljen hamar zátonyra jutni, a leányka néhány száz forintot szép csendesen magához vett, s úgy tűnt el egy csendes éjszakán.

— A Teleki-jutalmat ez idén Szász Károly Martinuzziya nyerte el.

** Schuller Luiza zongoraművésznő, hétfőn adandó hangversenyek következő műsorátat vettük: I. szakasz. 1) Nyilván, a zenekar által. 2) Chopin F. moll hangversenye, nagy zenekarsíréttel, előadja hangversenyző-nő. 3) Dal, zongorakisérettel mellett éneklő Onderka Márczell úr. 4) Willmiers, ábránd Lucióból, előadja hangversenyző-nő. II. szakasz. 5) Mendelssohn, Ron-do caprio, előadja hangversenyző-nő. 6) Allard, ábránd, előadva zongorakisérettel mellett Demjén Lajos úr által. 7) Jael, silphák tánca, Lorenzo, román dalok, előadja hangversenyző-nő. 8) Kettős dal, előadva Gyulai Jolán k. a. és Onderka

Márczell úr által, zongorakisérettel. 9) Liszt, legnagyobb magyar raphodiája, előadja hangversenyző-nő. — A műértők igen nagy száma feszült figyelemmel várja e sokat ígérő estét, mely, az előzményekből ítélve, legjobb eredménnyel fog lefolyni.

— Gyulai Sámuel nyugdíjas erd. udv. korlátnokasági bites jegyző leánya Ludovika hosszas szenvedés után jobblétre költözött. Béke hamvainak!

— Székely Lajos hazánkfa, szibériai fogságából haza érkezett. Most Pesten időzik. November 2 kán indult el Szent Pétervárról. Ő az európai szabadságharcok mindegyikében részt vett; jutalma az utolsó lengyel fölkelés után Szibéria lett, hol két évig nehéz lánczot hordozott, az ottani szokások szerint, a nyakán. De ez nem törte meg; testén látszik a hosszú szenvedés, homlokát három tekintélyes sebhely díszíti, hallását elvesztette, hanem lelkét épen hozta meg szeretet hazájának. Bujdosásában is gondolt haza, minek jeléül a múzeum számára egy szép példány mammutfogot hozott, megtakarított munkafilléreiből.

— Ő Felségét Laibach városa, hol e hó 21-kén esti 8 órakor utazott át, fényes kivilágítás-al üdvözölte. A horvátországi körülből irják, mint egyik érdekesebb epizodot, hogy midőn Ő Felsége Petrinjában már kocsiba szállt, visszaütazandó Zágrábba, számos kérvényező jelent meg a kocsikörről. A hádségét akarta venni a folyamodványokat, de ő Felsége kiszállott s maga átvevé, midőn egyszerre két török, keleti szokás szerint, földre borult, s beretvált fejekről levéve a turbánt, szintén kérvényeket nyújtottak át. Ő Felsége azonnal felállni szólította fel őket s kérvényeiket signálta.

— Borsodból a következő elszomorító tudósítást teszi a „Századuk“: F. hó 18 án Mező-Kövesden egy baloldali választókból álló tömeg, mely vasvillakkal, fűtykösökkel stb. fölfegyverkezve az épen folyó heti vásáron jelenvolt jobboldali embereket előbb kigúnyolta, azután tetlegesen is bántalmazta, oly nagymérvű verekedést idézett elő, hogy a katonaság közbevetése kikérülhetlenné vált. Két ember halva maradt a vérengzés helyén és igen sok — százirol teszen a hir említését — nehéz sebesült lett áldozata a könnyelműleg és a mint látszik, fájdalom! szántásándékosan a baloldali korteszerek által inscenizozott marakodásnak.

— A „Pécsi Lapok“-ban szomorú dolgokat találunk feljegyezve, melyek mutatják, hogy az ottani agitatiok már is szomorú gyümölcsöket teremnek. Vaiszlón a szolgabíró egy ellenszegtűt elfogott, a nép föllázadt s kiadatását a legveszélyesebb fenyegetések közt követelte s kiorószakolta; Berkesden a szolgabíró egy reclamationalis végzést hirdetvén ki, az érdeklött egyén a szolgabíró megátadta; a garázda elfogatván, a nép a pandurok kezéből kivette, s a szolgabíró által requirált 30 katonát kiverte, minthogy ezek a fegyvert a szolgabíró intézkedése folytán nem használták. Egresz község átment a szomszéd jobboldali helységbe s fel akarta tűzni Áldor zászlóját, ezek nem engedték, miért az egyregyeiktől saját falujokban borzasztón megverettek. Most mind a három községbe nagyobb számú katonaság tételett, s a bűnböcs ellen a vizsgálat erélyesen folytatták. S különös! ez ellenszegtűlázongó községek mind baloldaliak.

— Talált régi pénzek. Pestmegye solti járásában a csanádi határban a töltés-csinálók tveg edényt ástak ki, telve apró ezüst pénzkekkel; e pénzkekék, három kivételével, mind egyenlő nagyságúak s Mátyás király, II. Ulászló és II. Lajos korabeliek. Hihetőleg a mohácsi vész bekövetkezése után ástattak el. Az üvegedényt a benne talált pénzdarabokkal együtt a solti járás főszolgabírójá, Földvári Mihály, a nemzeti múzeumnak küldte be.

— Ajánljuk a t. olvasó közönség figyelmébe a mai számunk hirdetési rovatában megjelent és szorgalmas szövevénykereskedőnk Aszlán és Hugó urakat illető hirdetését.

— Apró hírek. Nagy-Szebenben és vidékén megáradtak a vizek; az esső folyvást hull, irják onnan. Visszairhatjuk — Üstökösörl beszélnek; hanem az lehetett nagy mester, a ki ebben az özönvízes időben meglátta. — Ismét dühös (?) eb ijesztgette a k. közép-utcaiakat. Igaz, hogy kitért a szembejövők elől, hanem azért sokan kergették. — Pesten egy 15 éves fiú a Dunába ugrott a lánczhydról. Elve kifogták. — Brassóban egy részeg mesterlegény a neki italt adni vonakodott fogadóson késsel halálos sebet ejtett.

Szerkesztői posta.

Ferenczi Miklós úrnak és társainak Sz. Udvarhelytől. A beküldött felszólítás elkészt, miután beküldésekor a választás Udvarhelyszéken már megindult volt, s azóta már véget is ért.

Téglási Károly úrnak Dézszakán. Mielőtt a beküldött cikk kiadása felett határoznánk, folytatásának beküldését kérjük.

A közönség köréből.

Torda, márczius 23 kán. — A „M. Polgár“ 31-dik számában személyem ellen intézett nemtelen támadásra — az olvasó közönség iránti tiszteletlőt indítatva — még e hó 14-kén a „M. Polgár“ szerkesztőségéhez beküldtem a következő nyilatkozatot:

„Tiszelt szerkesztő úr! Ön lovagiaságától, ugy hiszem, jogosan elvárhatom, lapjában lét megátadatom után, saját lapjában tért nyitni, erre vonatkozó nyilatkozatomnak — ugyanazért kérem is azt teljartalmulag közölni.

„Mintán a „M. Polgár“ 30 ik számában „Választás előtt“ cím alatt az ugynevezett „balközép“ királyhagóninai vezére Tisza László vezércikkét, s abból jelesen olvastam a következő tételt:

„A gyantásítás, askalodás fegyverét pártunk nem használna eddig, nem használja ezután sem. A csipős pasquillok nemtelen fegyverének piszka viszsa hull szerzőjükre, mi pedig hazánk ügyeireh moesoktalan kézzel akarunk nyulni.“

„Azon vételeimre jöttem, miszerint irodalmunk iránti tiszteletből a „M. Polgár“ megszűnend oly körülményektől, melyek eddigelő annak rovására tettek, és melyek ellen a pártvezér utlakozik.

„De e vételeimben szerföltöt csalódtam; mert épen a pártvezér e tiltakozása alatt a „Tereza“ rovatban nyomatva áll, mint egy T. L. vezércikké parodizálására „Jobboldali kortes dal,“ azt hiszem, ugy a pártnak, mint közönlénynek dicsőségére.

„Mint hazám egyszerű polgára, látva a jelen szűrnül szerencsétlen politikai izgultságban, hogy hazám ellen, e y eddigelő nemzeti életünk történelmében ismeretlen nemü támadás, a törvények és törvényes felelős kormányunk ellen, izgatás van napirenden, honfiai kötelességemnek tartottam a saját útján nézeteimet elmondani, s mennyiben az által eszközölhető, hatni törekedtem egykori bajtársaim és polgártársaim egy részével szemben.

„Ebbeli szabad véleménynyilvánításomra a szabad vélemény tisztelete jeléül, jónak látta a „M. Polgár“ személyemet (nem kifejtett nézeteimet) nemtelenül támadni meg, ugyanis:

„A „M. P.“ 31 ik számában „esillag“ alatt személyemre vonatkozólag (állítás szerint) egy kezei között lévő adat szerint közölt egy koholmányt, mintha engemet mint bujtogató közhonvédet vasra verve kísérték volna törvényszék elé“ s zárjel közé teszi mégis „(ha ugyan igaz)“ s alabb azt mondja „igaz e tény vagy nem, feleljenek azok, kik az adatot hozzánk juttaták.

„Tehetném, hogy önök pártvezérök T. L. ur fenntebbi idézett mondatával feleljek, t. i. „a csipős pasquillok nemtelen fegyverének piszka viszszahull szerzőjükre“, bárha a névtelen támadó fiú gyelemre sem méltatható, mindazonáltal férfiasan utasítom vissza e szennyes gyanasitani törekvést, s aljas rágalomnak nyilvánítom.

Torda, 1869. márczius 13 án.

K. Nagy Imre.

De miután a „M. Polgár“ ezt mindeddig sem közölte, s így kétségtelen tauaságát adta annak, hogy a lovagiaságról annyira nincs fogalma, hogy a nemes példát (a „Székely Hirlap“ 16 dik száma Tisza László levelét teljartalmában kiadta) sem bírja követni; — kénytelen vagyok azon ellenemi támadásra intézett feleletemet a t. szerkesztő ur engedelméből, becses lapja útján nyilvánosságra elé juttatni.

Egyszermind, miután a „M. Polgár“ 34 dik számában egy Szentgyörgyi József (volt székely huszár kaplár) névaláirással ugyan ellenem egy hasonló támadást intézett, pár szóban erre is válaszolok.

Előre bocsátom, miszerint szerfelett egyenlőtlennek tartom fegyvereinket, hogy én Szentgyörgyi Józseffel kizűtérre alhatnék, s azt nem is teszem, mert he személyével bibelődni nem restelleném, s ha meggyőződve nem volnék arról is, miként a nagy közönség előtt sokkal igénytelenebb, hogy sem ne lenne unalmas az ő biográphiájának olvasása, — elmondhatnám, miként ki sértetett fel a „Bánáthól“ ő századosága, (de szá zadja nélkül) N.-Szebenbe, — és hogy az ellene megindított nyomozás következtében el nem ítéltetett, azt csak a muszka invasionak köszönheti, — ezt volt bajtársai még nálamnál is jobban tudják, arra bizonyosan igen jól fognak emlékezni, (sőt magának Szentgyörgyi Józsefnek ezen cikkéből is kiolvasható, mert ő maga beismeri, saját szavait idézem „és én egy darab ideig azután mind az első, mind a második huszár századnál mint 1-ös osztályú kapitány szolgáltam“ — hát azután hol volt kapitány ur? mik voltak hűstettei?) én pedig előadott okaimnál fogva elhallgatom; hanem ellenemí vadját — aljas rágalomnak nyilvánítva — visszautasítom.

Egyébiránt a „M. Polgár“ 31 dik számabeli — reám vonatkozó közlést, Szentgyörgyi József vádja hazudtolja meg, mert szerinte nem vason, s nem törvényszék elé kísértettem, mint az idézett lapban állítottott Különbben is a honvédek közötti állított bujtogatásom szerinte csak annyi lett volna: „a huszárságot arra izgatták, hogy b. Jósika Géza hadnagyot el ne fogadják, s neki ne engedelmestekedjenek, kit csak az előt egy pár nappal nevezett volt ki hadnagyának a hadügyminiszter.“

Ha még vagy egy Szentgyörgyi-fajta embernek eszébe jutna ellenem támadni, valószínűleg a közlemény további részét is szépen csak hazudtolnák.

„M. Polgár“ uram! lássa miként hazudtolják meg önt saját emberei!! K. Nagy Imre.

Nyilatkozat.

A „K. Közönség“ közelebbi számában olvasva Brassai Sámuel múzeumi jelentését, ennek reám vonatkozó részére lehetetlen azon észrevételt nem tenni: hogy sok, igen sok kívántatik arra, hogy valaki egy egész közönséget, egy egész nemzetet, valótlan hivatalos jelentésekkel igyekezzék tévútra vezetni! Hát nem a nyáron lón általam egészen újból rendezve az ásványjárlatnak azon része, mely a koporsó alakú szekrényekben volt eddigelő össze-vissza hánnya? Ezen szekrények saját tervem szerint újból átalakítva most már háromszor annyi példányt tartalmaznak a legtekélyesebb és legszebb rendben kiállítva. Ezekhez lón sorozva ugyancsak ezen a nyáron az én 700 darabból álló gyönyörű ásványgyűjteményem is, melynek összeszerése csaknem 10 évi fáradságomba került, s mely sokkal több fajt tartalmaz, mint a múzeumnak eddigi összes ásvány-gyűjteménye. Hogy merté ön ezeket elhallgatni? midőn ezen munkákat mind a közelebbi nyáron végeztem. Hát illik egy igazgatóhoz egy egész közgyűlést ily modorban szedni rá?

Hasonló uton szedte ön rá a minapi vizsgáló bizottmányt is, midőn azt hitette el annak tagjai, hogy én soha a múzeumi növénytárnak

más részén nem dolgoztam csak azon, mely hajdanában az enyim volt. Hát most két éve nem egész télen át foglalkoztam a Czecc-féle óriás csere-növénytár rendezésével, melyhez minden a múzeumban az ideig meglévő cserepéldányokat sorozva, má már ezen gyűjtemény a legtekélyesebben rendezve és katalogizálva van, s a használatra készen áll.

Hogy merté ön ennek ellenkezőjét állítani? Mind ezek után nem esoda, ha a múzeum igazgató választmánya elhívén Brassainak minden valótlan ráfogásait, engem jogtalanul s igazságtalanul elítélt!

Végre eszibe juthatna Brassai Samunak, hogy édes atyját is, mint szentmihályfalvi unitárius papot, épen azon perczben sujtotta az Isten nyila agyon, midőn író-asztala mellett ülve a legnemtelenebb tervek egyikét tette papírra. Nem óhajtom, hogy a 70 éven tul haladott fűt — am-bár inkább megérdemli mint az apja — hasonló büntetés érje. Pávai Elek.

KÜLFÖLD.

Az „Indep. belge“ következő felvilágosítókat közöl a belga vasut-ügyre nézve:

„A franciaiz miniszter és kormányunk közötti alkudozások gyorsan haladnak a kielégítő megoldás célja felé, s reméljük, hogy a meghasonlás, melyet a nagy-luxemburgi vasutnak a keleti vasut-társaság részére való átengedési kérdése előidézett, mindkét fél részére kielégítőleg fog megoldatni. Ugy hisszük azonban, hogy egyenmely párisi lapnak azon állítása, miszerint a kiegyezés már biztos és határozott, talán mégis kissé elhamarkodott, vagy legalább is nem teljesen megérett dolog.

„A „Globe“ a suezai csatornáról így ír:

„Mi szerencsés kívánnunk Lessepa urnak ama nagy terv diadalához, melyre ő oly nagy ügyességet s erélyt szentelt a földközi s vörö-tengerek egyesítése végett. Egy távirat szerint a földközi-tenger vizei tegnap (f. hó 17-én) teljes sikerrel eresztettek be a keserű tóba, az egyiptomi alkirály jelenlétében, ki — mint állítják — bámulatát s megelégedését fejezte ki a vállalat előhaladása fölött. Noha a két tenger összekötését már létesítettnek tekinthetni, még sok teendő van hátra, mielőtt a csatorna teljesen megnyitatható a kereskedés számára. Azonban a művek előhaladásának bámulatos gyorsasága azok legutóbbi stadiumában, biztosítékul szolgál arra nézve, hogy a valaha létesített mérnöki vállalatok egyik legneembesebb diadala rövid időn teljében be lesz fejezve.“

Varsóból, f. hó 11-kéről következőleg irnak az augsburgi „Allg. Ztg.“-nak: „A rom. kath. collegium Sz.-Pétervárot határozottan ellenszegül az orosz nyelv behozatalának; a kath. istentiszteletnél használandó nyelvről csak a pápa határozhat, mint feje az összes egyházak. A legmagasb egyházi hatóság példáját most a sz.-pétervári kath. érseki főconsistorium is követte, és egy nem rég kiadott rendeletben excommunicatio terhe alatt megtiltotta az alsóbb rendű papáknak egyházi beszédekben az orosz nyelv használatát.

Madrid, márcz. 22. este. A cortes palotája előtt az asszonyok nagy demonstrációt vittek végebe a katonai öszezírás miatt. A tömeg egyrészlől visszavonulásra szólítottatott fel; másrészlől azonban a cortes termébe való betolulásra buzdítottatott. Milano Bosch az ünktétesek fegyverre szólítja fel. Garcia Lopez az öszezírás ellen emel szót és kárhoztatja a zajongó demonstrációt, mire a kisebbség padjain izgatottság keletkezett. A miniszterek tanácskozásba vették az ügyet.

Flórencz, márcz. 23. Egy nápolyi küldöttség föliratot és egy arany koronát hozott Victor Emanuel királynak ajándékol, trónralézés évfordulati napjának alkalmából.

Madrid, márcz. 23. A cortes elvetette a katonai öszezírások megszüntetése végett beadott javaslatot.

A „Times“ egy vezércikkében egyebek közét ekezt mondja:

„Ha jó emberek küzdése a balsors ellen olyláványt nyújt, mely még az istenek rokonszenvét is megnyeri: oly jó emberek küzdése, kik a leggyözhetlen fatum ellen harcolnak, oly látvány, mely megérdemli, hogy a küzdők embertársainak számalmat magára vonja. — Ma este kezdődik a miniszteri törvényjavaslat tárgyalása az ir állam-egyház megszüntetésére, s Irland világi férfiai látható és megható egyzerítésre kaptak az alkalmon, s részletes nyilatkozatot bocsátottak közre a miniszteri törvényjavaslat ellen. Ki lehetne elég közszívű, e szerencsétlen egyenektől a számozakost megtagadni? Ők jó emberek, jeles emberek, istenfélő emberek; nincs osztály, mely nagyobb mértékben megérdemelné bámulásunkat. Amde tekintsük meg állasukat. Ők egy veszett ügyért harcolnak; s mig homályosan észreveszik, hogy ügyük el van veszve, nélkülözik ama magas belátást, hogy ügyüknek el is kell vesznie. Ehhez képest ők a legmelyebben meg vannak győződve ügyük helyességéről, mig a részrehajlatlan néző látja, hogy őket saját érveik hozzák zavarba... Kik az ő szövevényeseik, és minő nádvesszőre támaszkodnak ők? Ma este Disraeli ur fog védelmükre szólni. Azon államférfni, ki már huszonöt év előtt azt állította, hogy csak egy forradalom orvosolhatja Irland sérelmeit, s ki most is azt állítja, hogy történelmi öntudatában igaz volt, ez a férfiú fogja a „confiscatio“ szót a többésg föllebe sikoltani.“

— A „Times“ azon reményvel fejezi be cikkét, hogy az ir államegyház, — mely már oly régóta botránya volt Anglia igazságérzetének és politikai képességének — még ezen ülésszak befejezése előtt meg lesz buktatva.

Flórencz, márcz. 22. Az ausztriai császár Mörhing tábornokot Flórenczbe küldé, s általa az olasz királynak köszönetét fejezteté ki azon üdvözlésért, melyet Dellarocea olasz kir. tábornok hozott át uralkodójától az ausztriai császárnak. Usedom porosz követ, a király által bucsu kihallgatáson fogadtatott, s a királynak gyémántokkal kirakott arezképét kapta ajándékol.

Brüssel, márcz. 22. Egy Párisban megjelenő brüsseli hivatalos nyilatkozat a Franciaország iránt Brüsszelben táplált loyális és baráti ér-

